

Entrevista a Carme Alborch, ministra de Cultura

La dona que va fer cruixir el Congrés

El passat 14 de juliol Carme Alborch va prendre possessió com a ministra de Cultura. La seua arribada al passeig de San Jerónimo va trasbalsar el Congrés dels Diputats, quasi tant com en el 23-F. Superats els primers tràmits, explica sensacions i intencions per a EL TEMPS.

Ministra...

—Uf, m'he ficat en un embolic de vida que no t'ho pots imaginar.

—¿L'han obligada?

—Noo. Estic encantada, i a més em sent molt honrada per haver rebut aquesta proposta, el que passa és que és un canvi de vida radical. Sempre penses que has arribat al sostre de la teua capacitat i intensitat de treball, però no és així. Sempre hi ha possibilitats de treballar més encara.

—¿S'ha quedat sense vacances, senyora ministra?

—Quasi sí. Crec que almenys una setmaneta per a nadar i prendre el sol serà possible, encara que m'hauré d'endur treball. Ací el problema és que has de fer molt de treball de representació...

—És una pregunta que volia fer-li.

—Doncs comença.

—No, si ja hem començat.

—Ah, ¿ja has començat a gravar?

—Però no ha dit res que commocione els ciments de l'estat. ¿Es un ministeri més de representació que de gestió?

—Per un igual. Aquesta és la qüestió, que tens molt de treball de gestió i molt de representació per les comunitats autònomes. Inclús ara en estiu, que l'activitat es relaxa en altres ministeris, nosaltres tenim un espèc programa a causa dels festivals i universitats d'estiu que reclamen la teua presència. Calcule que en dos mesos hauré recorregut pràcticament totes les comunitats de l'estat espanyol.

—El primer contacte per a oferir-li el càrrec, ¿el va fer Felipe González directament o hi va haver intermediaris?

—Va ser el president González, que em va cridar per telèfon el dilluns 12 de juliol a última hora del matí.

—El nou gGovern es va fer públic el dia 13, ¿vostè no sabia res abans?

—El que deien els mitjans de comunicació.

—¿Ni una insinuació prèvia?

—Paraula d'honor. Bé, hi havia hagut rumors de la premsa o de la gent del món de la cultura, que deien que era segur, que ells ho havien sentit, però era tot a nivell molt informal. Aleshores el president em va telefonar i em va dir que suposava que jo sabia per a què em cridava, i li vaig dir que sí. Em va preguntar si l'endemà a les 10 podia ser a la Moncloa, i li vaig dir que sí i ens vam conèixer a l'endemà.

—¿Què li va costar més acceptar o deixar l'IVAM?

—Acceptar no em va costar gens. Per una banda, des del moment en què una persona, com jo, està en la vida pública des de fa anys, adquireix un compromís de treballar per l'interès de la societat. I de l'altra, com a dona tenia una responsabilitat molt gran. Les dones sempre estem reclamant tenir una major representació, una major responsabilitat, i si et fan una proposta d'aquestes característiques no pots dir que no et vea bé perquè estàs molt còmoda a l'IVAM. Era impossible dir que no.

—¿No li ha costat deixar l'IVAM?

—El que passa és que he tingut molt poc de temps per a pensar res, perquè me'n vaig venir ací i vaig començar una vida absolutament vertiginosa. Al cap de setmana següent vaig anar a València i dilluns vaig passar per l'IVAM, però quan estava a punt de posar-me a plorar, doncs ja havia d'anar-me'n perquè havia d'agafar un avió per a tornar a Madrid.

—O siga, encara no ha fet la reflexió.

—Sí que l'he feta. El que passa és que

jo sóc una persona que no mira cap arrere per enyorança, sinó perquè l'experiència i els afectes es troben allí. Si no, seria molt difícil.

—Vostè té mèrits sobrats per al càrrec, però què creu que ha meritat més a l'hora de la designació: ¿ser dona, ser valenciana o ser independent?

—Pel que he sentit ha primat ser dona, tenir un cert prestigi, ser independent i ser valenciana. En aquest ordre, crec. No crec que fóra una basa molt important ser valenciana perquè això, en aquest Govern, ja està representat al màxim nivell en les figures d'Albero i Solbes.

—La revista *Hola* li ha dedicat la foto més gran dels nous ministres i la seua arribada va fer cruixir el Congrés. ¿Com ho explica?

—No em vaig adonar de res. Vaig arribar una miqueta més tard que la majoria dels meus companys perquè alguns mitjans de comunicació m'havien parat a la porta del Congrés per a preguntar-me sobre alguns temes. Vaig arribar sola i no vaig notar res del que després han publicat els diaris. Tampoc crec que se li haja de donar tanta importància.

—Potser els anteriors governs no tenien el color que vostè aportava.

—El color roig del cabell.

—¿Com ha afectat la designació els seus hàbits?

—És un canvi de vida absolut. El teu espai vital passa a ser un altre, completament. Jo tinc una relació molt profunda amb València i espere poder continuar mantenint-la durant els caps de setmana. Per a mi els meus amics, la meua família i la meua ciutat són molt importants. No pense renunciar a coses que són molt importants per a mi com a ésser humà, però ser ministra et canvia radicalment el teu ritme vital i la teua quotidianitat. El que passa és que dediques tant de temps a l'activitat que no te'n queda gens per a posar-te nostàlgica, cosa que per una altra banda està molt bé.

També hi ha un canvi mental: no pots improvisar, ja que la teua paraula i la teua presència tenen unes repercussions que no eren les anteriors. La improvisació has de desterrar-la de la teua vida. No pots dir: aquesta vesprada me'n vaig a Santander, perquè prèviament ha d'haver una comunicació oficial, unes mesures de segure-

tat, ... Tampoc no pots anar a un acte simplement perquè t'interessa com a usuària de cultura i seure en una cadireta a sentir la conferència. La teua presència ha d'estar justificada i això desencadena una sèrie de mecanismes i problemes. Has de tenir una vida molt organitzada on la improvisació no cap.

—L'espontaneïtat és un ingredient bàsic en la seua personalitat, ¿ha de renunciar-ne?

—No, però ha de ser espontaneïtat dins d'una agenda de treball. No pots decidir al marge de les prioritats del Ministeri ni pots exterioritzar segons quins sentiments perquè qualsevol comentari teu té moltíssima transcendència.

—¿Hi ha un decàleg del ministre o un mètode de compostura ministerial?

—Nooo, afortunadament. Supose que quan un càrrec d'aquesta responsabilitat es confia a una persona, doncs, se li deixen uns marges de maniobra perquè hi ha una confiança.

—¿Li han dit que ha de vestir amb més o menys discreció?

—No. Aquesta és una qüestió que qualsevol persona sensata —i jo ho sóc prou— ja sap que n'ha de fer.

—La seua família, ¿què va dir quan va saber que vostè havia de ser ministra?

—Ha estat fantàstic. Ma mare no volia. Quan van començar els rumors ella em

deïa que no, perquè jo estava en molt bon moment en l'IVAM, que jo era una persona molt acceptada i molt ben valorada, i que un càrrec d'aquesta responsabilitat significava estar en el punt de mira de moltíssima gent. Que no perquè els mitjans de comunicació estarien molt pendents dels meus moviments i que hi hauria crítiques...

Les mares són més protectores i més insegures. Els meus germans i els meus nebots, en canvi, estan felicíssims, però la cosa més fantàstica és que el meu pare no es trobava molt bé, quan no era el queixal era l'esquena, i l'altre dia em va dir que ja s'havia curat de tot perquè li feia molta il·lusió aquesta història. Ara té un objectiu

més en la seua vida que el fa mantenir-se amb il·lusió. I això és una història estupefent. Em va dir que havia guanyat deu anys de vida. Només per això ja ha valgut la pena.

—Els seus pares són de dreta i vostè forma part d'un govern d'esquerra.

—Bé, els meus pares diuen que són de dreta, però jo crec que són gent progressista. Ho demostren en el seu comportament quotidià.

—¿És pot ser de dreta i progressista?

—No, per això

dic que no són tan

de dreta com ells diuen.

—¿Ja li ha pres el pols al Ministeri?

—Es un poc complicat, perquè hi ha moltíssima gent, encara que no estiga ací físicament. Hi ha organismes autònoms, museus que es troben en altres comunitats, ... En total, persones vinculades al Ministeri, n'hi ha al voltant de tres mil. Per tant és difícil. És un món molt interessant però molt complicat, perquè has d'escoltar les pretensions dels col·lectius que estan involucrats en el ministeri i ser sintètica amb les tendències dels col·lectius.

—¿Per què són tan conflictius els col·lectius culturals?

—Perquè estan vinculats a la creació, i la creació és complexa i conflictiva. La creació és tensió que parteix dels individus i es comunica. Però per una altra banda, encara que els processos de producció cultural estan carregats de tensió, la compensació és que són una gent de la qual s'aprèn moltíssim. És un món meravellós.

—Però socarra molt.

—És més difícil eixir socarrat si quan prens les decisions has procurat tenir una informació plural sobre l'assumpte. És molt important no ser unidireccional en les teues consultes ni en els teus assessors, i que els assessors no siguin únicament els oficials sinó que la ministra pugui sentir com més veus millor. Per a prendre una bona decisió has de tenir molt bona informació, has de propiciar molt el diàleg i no has de tenir massa idees formades respecte a la gent a priori.

—Va a repetir la fórmula de l'IVAM.

—Ací no és tan fàcil, però sí que és això en el sentit de tenir un bon equip i tenir la col·laboració i la complicitat de les persones involucrades en el món de la cultura. És importantíssim. Aquest ha de ser un

RAFA GIL

“Com a dona tenia una responsabilitat molt gran. Les dones sempre reclamem tenir una major representació, una major responsabilitat, i si et fan una proposta d'aquestes característiques no pots dir que no.”

projecte, si no de tots, de la majoria de la gent.

—*¿Quant cobra un ministre?*

—No ho sé, de veritat. Si vols, quan ho sàpia t'ho dic. Encara no he cobrat.

—*Des del punt de vista dels governs autonòmics amb vocació nacional aquest és el ministeri més superflu de tots. ¿Quin ha de ser el paper d'un ministeri post-transferecional en un marc pluricultural?*

—Quasi ho has dit tu. Has citat les paraules que donen sentit al Ministeri de Cultura. Té un paper importantíssim de cohesió entre les diverses cultures que existeixen al nostre país, i per tant de les distintes competències que estan en les comunitats autònomes. És molt important la transmissió a l'exterior d'una imatge d'Espanya que no té per què ser unitària, sinó d'una cohesió de pluralitats. La missió del Ministeri és cohesionar, aglutinar, coordinar i racionalitzar.

És molt curiós però la gent que qüestiona el Ministeri de Cultura o la cultura centralitzada és també la gent que t'està demanant suport i subvencions tot el dia. Una cosa que és interessantíssima per a nosaltres, com a valencians, és que al País Valencià sí que hem fet un projecte cultural sense estar massa pendents del Ministeri, i això és importantíssim. Des de l'IVAM, l'IVAECM o el Teatre Romà de Sagunt, amb tota la seua polèmica, o la futura Biblioteca Valenciana, són temes que se'ls ha plantejat l'autonomia amb la seua línia i amb el seu propi esforç. Hi ha casos als quals el Ministeri ha de donar suport, com el del Sant Pius V, perquè és un museu que és de titularitat estatal, encara que siga de gestió autonòmica, però en general els valencians hem d'estar molt orgullosos d'haver fet un projecte cultural autonòmic, que ha estat audaç, rigorós i en la línia de posar València en el mapa, sense perdre de vista d'on ixen els projectes, però amb un intent de projecció internacional. M'agradaria molt que altres autonomies es comportaren de la mateixa manera.

—*¿Ha tingut contactes amb els representants oficials de la cultura de les autonomies?*

—A Galícia, on vaig estar amb motiu del Xacobeo 93. Vaig mantenir contactes amb el president de la Xunta, amb el *conselleiro* de Cultura, amb Camilo José Cela i uns representants de la Universitat. Després, també he mantingut contactes a Extremadura, a Santander...

—*¿Ha detectat ja problemes en aquestes visites?*

—En general els responsables sol·liciten el suport del Ministeri.

Uf, va fer ella

Aquesta dona encesa en sols tan meridionals va nèixer el 1947 als peus del Benicadell, una cresta parabòlica de pedra que inunda de vibracions de Nova York la Vall d'Albaida. Seria la major de quatre germans i en les camises de baptista duria randes entretingudes fins el barroc, ja que la seua era una família de la burgesia de Castelló de les Gerres, amb la credencial i el crèdit patrimonial de l'empresa d'autobusos La Unión El Zurdo, els motors de la qual bramaven com el lleó de la Metro per les carreteres, i de la indústria de sabatilles Calzados Alborch, de fresca sola de cànem per a passejos estivals. El seu ADN, per tant, estava impregnat de moviment aristotèlic.

Als dos anys, per imperatius del negoci del calçat, la família es va traslladar a València, on, sense perdre de vista el seu escenari originari, s'establiria definitivament. Carme Alborch i Bataller va ingressar al col·legi de les Esclaves del Sagrat Cor, pel claustre del qual, sens dubte, passava la hipotenusa de la Santíssima Trinitat amb precisió pitagòrica. Ella només havia de punxar l'agulla del compàs i marcar la circumferència de la seua aurèola. Sobre aquell marc perfumat de cera i latí es perfilava com una Mare de Déu Moreneta a mig coure, fatalment predestinada a la veneració. En aquells dies en què la psiquiatria era un assumpte de sotanes, el divà un confessorari i la penitència l'únic antibiò-

tic conegut, a Carme se li va despertar un rotund sentit de la justícia i les causes pobres. Un impuls imparable a prestar ajuda als necessitats, propensió que durant el gòtic l'hauria transportat al convent o al santoral, però que a finals dels anys 50 només li van servir per cimentar-se per dins, que no era poc, i per a guanyar-se el sobrenom de *La Justiciera* entre les seues companyes de curs.

Després del batxillerat, mentre que a les xiques de la seua divisa social només els faltava aprovar amb nota la l'assignatura sacramental del matrimoni, ella es va buscar a si mateixa en l'art i la decoració sense massa èxit. En algun reliquiari profà guarda un dibuix d'una canya de bambú, una natura morta i un projecte de decoració, en els traços dels quals segurament es pot llegir la seua desorientació.

A mitjan dècada dels 60, quan per a organitzar-se el caos de la ment alguns europeus fins i tot se n'anaven al Tibet, ella es matriculava en l'especialitat de Mercantil del Dret amb idèntic objecte. "El Dret és una carrera molt formativa que t'organitza el cap —confessaria més tard—. Es tota una reflexió i una tècnica sobre l'organització social. I el Dret Mercantil és la base de la societat. És el secret de com s'organitzen les relacions jurídiques quan la societat està en diferents estadis de desenvolupament econòmic. I damunt és un Dret molt imaginatiu que

—*El suport econòmic.*

—Sí, però no necessàriament. Hi ha un cert tipus de suport que no és econòmic: la presència de la ministra en alguns actes, que també té un valor afegit.

—*El seu ministeri tindrà un retall presupostari notable. ¿Per què sempre que hi ha una crisi comença a pagar-la la cultura?*

—Tots els ministeris patiran el retall: no crec que Cultura siga el més perjudicat ni el més afavorit. S'ha de descartar la idea que la cultura és la germana pobra. Jo no tinc dades que això siga així. No sé quin retall tindrem però no crec que siguem els més perjudicats.

—*¿La ministra introduirà molts canvis en l'organigrama?*

—No sóc una persona d'arribar i renovar per renovar. Estem en un moment en què he de mirar com funciona la gent, i per tant hi haurà un equip híbrid, en el sentit que hi haurà gent que venia d'abans i hi

haurà gent nova, perquè també tinc la idea de fer algunes propostes, però han d'anar al consell de ministres. Hi haurà una certa renovació, però tampoc serà allò de carregar-se tots per a fer el teu propi equip amb gent absolutament nova.

—*¿Hi haurà una invasió de valencians com diuen?*

—L'altre dia, quan vaig fer la proposta d'Enrique Linde per a sots-secretari, el vice-president em va dir, de broma, que això del lobby valencià ja estava començant a preocupar.

—*¿Són un lobby els valencians uel a Madrid o això és una serp d'estiu?*

—El que sí que és clar és que nosaltres estíem la nostra terra i, per tant, intentarem defensar-la. Un ministre ha de tenir una visió d'estat, això és evident, però on està el cor les

coses ixen d'una manera molt natural.

—*¿En què notaran els valencians aquesta abundància ministerial?*

—No crec que això haja de traduir-se, perquè no deu ser així, en una situació de favoritisme, però és clar que els camins són més curts i les vinculacions més àgils.

—*Fins ara el País Valencià no ha resultat dels més afavorits en el repartiment de protagonismes de l'estat.*

—De tota manera l'altre dia vam tenir un sopar ací a Madrid amb el nostre president, el president Lerma, i resulta que hi havia un fum de gent valenciana

important. Els valencians no sempre ho hem sabut, però hi ha molta gent, a banda ministres i sots-secretaris, que realment té una veu pròpia i un prestigi i que això es

“Pel que he sentit, a l'hora d'ofrir-me la cartera de Cultura ha primat ser dona, tenir un cert prestigi, ser independent i ser valenciana. En aquest ordre, crec”.

té sempre una resposta als problemes.”

Però en realitat en aquell moment havia optat així perquè era la millor manera de conèixer els engranatges del capitalisme. En la Universitat va descobrir que els sentiments que a ella la commovien en les Esclaves del Sagrat Cor s'abanderaven sota l'eucaristia del marxisme, que era un plat fred, una altra religió oficialada per psiquiatres amb trenca i sense afaitar. Ella va realitzar part d'aquestes missions sense ingressar en l'ordre, enfundada en túniques eivissenques que accentuaven la seua devoció i desafiaven la indumentària oficial. En un d'aquells matins, que sempre eren la vespra de la revolució, va conèixer el sociòleg Damià Mollà, que aleshores pareixia un apòstol apelfat amb la seua barba, i damunt dels seus caps van esclafir alguns planetes. Ella tenia 25 anys quan van contraure matrimoni, i poc després va llegir la tesi sobre el dret de vot dels accionistes en les societats anònimes, treball que la va erigir doctora. El 1977 va ser professora adjunta de la seua especialitat per oposició i durant aquells cursos va col·laborar intensament amb el catedràtic Manuel Broseta, de qui va ser alumna preferida i amb qui va traduir de l'italià alguns treballs relacionats a la disciplina que junts professaven. Va tornar a ser soltera i va renunciar a ser catedràtica. “*¿Es usted una ócrata!*”, li va

Darrere d'aquesta espectacularitat de pantera postindustrial hi ha una dona tímida i insegura, però lliure i demòcrata fins el paroxisme.

recriminar Broseta per la dimissió acadèmica.

Com a dona es va organitzar en l'Associació de Dones Universitàries i en l'Assemblea de Dones de València. I més tard, avançant-se al seu context, va interioritzar el discurs i va arribar a la conclusió que el feminisme no tenia sentit si no es connectava a una sòlida carrera professional. Mentre les de la seua edat havien anat de paquet i de costat en una Vespa, ella ja somiava amb el paraigudisme o amb pilotar una avioneta, i quan les feministes més severes es prendrien el primer *biomanán* a fosques, en la clandestinitat impenetrable del lavabo, ella ja practicaria, destraumatitzadament, *tai-txi* i vestiria, si

ho exigia l'ocasió, com una *vamp*.

El 1982, quan el carro va quedar enganxat a la cua fulminant del cometa, ella se'n va anar a Roma becada per la fundació Juan March per a estudiar les societats financeres italianes. Dos anys més tard va ser directora del departament de Dret Mercantil i una sèrie de professors que li mereixien absoluta confiança la van convèncer perquè encapçalara la candidatura progressista del Bloc al deganat de Dret. La seua decisió de prendre part en el procés de modernització universitària va ser el punt d'inflexió vital, i va activar els ressorts queixosos de la premsa moixamista,

tradueix en una bona vinculació amb la nostra terra.

—*¿Les seua relacions amb el nostre president han variat des que és ministra?*

—No, des de ja fa molt de temps eren molt cordials i estupendes. A més ho dic de veres. No sé si al principi hi hauria algun problema...

—*¿No ho sap?*

—No, no ho sé. No em fie massa de la rumorologia.

—*Fins ara les accions del Ministeri que vostè dirigeix s'han caracteritzar per ser marcadament museístiques. ¿Això canviarà o s'accentuarà com sembla?*

—Hi ha coses que criden més l'atenció que les altres, però això no vol dir que no hi haja hagut uns altres àmbits en què l'esforç no haja estat important. Per exemple, la xarxa bibliotecària de l'estat espanyol, o la xarxa d'auditoris. I això ha estat possible perquè el Ministeri ha fet una inversió. Per exemple el Palau de la Música de

València, que pràcticament ningú se'n recorda que va ser subvencionat pel Ministeri de Cultura. El ministeri perd la seua presència en moltes de les grans obres, i això fa que el ciutadà s'oblidi de la seua participació. Però clar, el Prado o el Reina Sofia, uns perquè són un valor segur i els altres perquè generen un cert tipus de polèmica, sempre estan més en els diaris, però la política cultural és molt ampla perquè afecta a un món molt ample.

—*¿Fins a quin punt els 9.000 milions anuals de pesetes que es menja la col·lecció Thyssen no hipotequen la capacitat del seu Ministeri?*

—Enguany ha estat una xifra que s'ha incorporat al pressupost ja existent. De moment no s'ha restat del pressupost, però ja veurem què passa els anys següents perquè depèn de l'evolució de l'economia.

—*¿Quin són els problemes que té ara mateix la cultura?*

—Per fortuna vivim en un país en què la

creació cultural és francament positiva. L'estat espanyol, o Espanya, és una potència cultural importantíssima de la qual nosaltres, moltes voltes, no en som conscients. No hi ha problema per part de la creació; sí que n'hi ha per part de la revitalització de la cultura. La gent ha d'il·lusionar-se amb els projectes culturals. Hi ha un altre problema que s'ha de resoldre introduint racionalitat en alguns temes. Per exemple, el cine i els audiovisuals en general. Estem en una època que els audiovisuals són l'expressió cultural que connecta més amb amplis sectors de la població. És molt important la col·laboració, cohesió i concentració d'esforços entre els diferents ministeris que poden estar implicats. És clar que el cine és un bé cultural, i per tant el Ministeri de Cultura té molt a dir en aquest àmbit, però està molt clar també que perquè el cine espanyol siga competitiu i tinga una qualitat reconeixible, és important que hi haja una indústria

que la va bombardejar amb una campanya de recepció que es sintetitza en l'acusació de "burgesa frívola". Carme Alborch va ser degana de la Facultat de Dret entre 1985 i 1987, a pesar de l'èmfasi i l'ímpetu de les làpides de la catedral de *Las Provincias*, i mentre realitzava una gestió transparent el moviment la va dur a involucrar-se en fronts tan diversos, i en canvi tan comunicats, com una sala d'art, la Galeria Temple, i una joieria d'avantguarda, Alhaja, projectes que la van posar en estreta relació amb el món de la creació i el disseny.

Durant l'elaboració de les llistes electorals per a les municipals del 87 el seu nom va saltar per primera volta a l'especulació política. L'aleshores alcalde de València, Ricard Pérez Casado, li va oferir un lloc destacable al seu equip de govern. L'Ajuntament era una confrontació política contínua i ella no es va acabar de decidir. I uns mesos després, quan el, en aquell moment, conseller de Cultura, Educació i Ciència, Ciprià Ciscar, la va buscar per a oferir-li la Direcció General de Cultura, ella se n'anava a Nova York amb una beca a estudiar propietat intel·lectual. Al peu de l'avió es va produir una escena de la textura de la pel·lícula *Casablanca* i a partir d'ací va nàixer una profunda amistat que la va dur a realitzar brillants gestions primer com a directora ge-

Carme Alborch a finals dels anys 50 tenia el sobrenom de "La Justiciera".

RAFA GIL

neral de Cultura, després com a directora general d'Instituts Culturals i més tard com a directora gerent de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM). El protagonisme que van conferir els càrrecs a aquesta independent, que en realitat no es devia sinó al

seu propi magnetisme, va concitar les enveges més sentides entre el sector femení dirigent del partit, el qual ha tramat diversos estratagemes per a interrompre-li l'equilibri, i no obstant Carme Alborch va ser l'única supervivent ciscarista amb càrrec després de la gran neteja ètnica lermista. El seu èxit no va ser solament convertir la bombonera de l'IVAM en un temple artístic de projecció i ressonàncies internacionals, que ja era molt, sinó també que gràcies al seu caràcter conciliador l'IVAM mantenia l'últim punt de contacte del món de la cultura valenciana amb l'administració socialista dels últims anys.

Encara sota els efectes eufòrics del quart aniversari de l'IVAM un dia va sonar el telèfon i Felipe González li va oferir la cartera de Cultura, fet que ha provocat no poques estupefaccions engolides en alguns estòmacs de l'oficialisme socialista valencià. Se'n va anar amb les seues tres hèrnies discals a Madrid, i un dia d'aquests nadarà amb la seua morena abundància en les platges de Malta, on deuen pensar que és Nabila Kashoggi, però

en realitat ella és el canvi del canvi. Darre de l'aparatositat del riure acústic i d'aquesta espectacularitat de pantera postindustrial hi ha una dona insegura i tímida, però lliure i demòcrata fins al paroxisme.

M. A.

sòlida. S'ha de revisar tot el sistema de subvencions d'una manera que permeten una major estabilitat i fortlesa de la indústria cinematogràfica. S'han de tenir contactes amb el Ministeri d'Indústria, perquè en definitiva el cine està suportat per una indústria que ha d'obtenir beneficis com qualsevol altra petita o mitjana empresa. És molt important la connexió amb les televisions. Sobretot la televisió pública. Això seria un exemple de coordinació i d'introducció de racionalitat.

—¿Per què està tan greu el cine?

—La seua crisi està vinculada a molts temes, i entre altres l'absoluta omnipresència del cinema nord-americà. Trobe molt acceptables les mesures de protecció del cine espanyol i europeu. És evident que en el cine nord-americà hi ha productes que són superiors, però a vegades, per cada pel·lícula bona que pot arribar a les nostres pantalles, les distribuïdores fan uns paquets on n'introdueixen

altres que no són d'aquesta qualitat.

—Hi ha d'altres crisis menys vistoses: la del llibre.

—Seria important portar el llibre a la conversa. La gent no parla de llibres. Hi havia una època en què es parlava molt de llibres.

—Hi ha sectes que encara en parlen.

—Però ara és minoritari. La relació amb un llibre no té res a veure amb l'audiovisual. És un plaer íntim i enriquidor.

—¿S'acaba la crisi parlant de llibres?

—A banda s'han de fer coses, evidentment. Hi hagut campanyes més o menys encertades i ara hi ha un avantprojecte dins del projecte educatiu de TVE per a introduir la promoció de la lectura. Seria molt interessant fer programes del tipus de *L'Apostrof* francès, perquè en la crisi del llibre hi ha una responsabilitat molt gran per part de les televisions públiques.

—Es obligat parlar de la Llei de Mece-

natge. —Aquesta llei, junt amb la Llei de les Fundacions, tindrà un impacte important en el món de la cultura. Ajudarà a dinamitzar la participació del sector privat en les iniciatives públiques. De fet ho diuen els empresaris.

En un estudi que va encarregar el Ministeri de Cultura sobre el mecenatge, la majoria d'empreses no inverteixen en funció de beneficis fiscals sinó per qüestió de prestigi.

—¿Per què serà recordada la ministra Alborch?

—Acabe d'arribar: ¿ja em vols matar? M'agradaria ser recordada com una persona que ha traduït la seua passió per la cultura en una bona gestió i en una revitalització de la nostra cultura, de la nostra pluralitat i de la nostra imatge en l'exterior. Voldria ser la ministra del diàleg, de la llibertat i la solidaritat.

Miquel Alberola